

Ștergarele tradiționale – valențe codificate

Dr. Viorica CAZAC, dr. Jana CÎRJA, Elena URSU,
Universitatea Tehnică a Moldovei, Facultatea Textile și Poligrafie

Ștergarele / prosoapele tradiționale din spațiul basarabean fac parte din tezaurul identitar al națiunii, ce prezintă istorii cu o încărcătură semantică deosebită. La mijlocul sec. XX nu exista familie de gospodari, care să nu fie preocupată de cele mai importante evenimente, ce au loc pe tot parcursul vieții. Prosoapele erau nelipsite în cadrul acestor evenimente, fiind asemuite cu drumul vieții. Fiecare din ele conținea mesaje codificate, inserate în conceptul structural, estetic și ideatic, în caracteristicile dimensionale ale pânzei, modul de țesere, modul de ornamentare cu motive și cromatică specifică.

În raport cu ștergarele / prosoapele tradiționale decorative nu pot fi trecute cu vederea dantelele / horboțelele”, ce integrează imaginea acestora. Ștergarele decorative sunt atestate deosebit de frecvent în cadrul obiceiurilor de familie: naștere, căsătorie, înmormântare. Elementele selectate riguros și reproduse prin tehnicile de croșetare amplificau mesajul ce trebuia să fie exprimat de ștergar. Impactul stimulativ al prezenței ștergarului decorativ revigorează valențele spirituale ale neamului prin rezonare cu fiecare om, determinându-l să urmeze credințele moștenite, preocupate de echilibrul spiritual al umanității și de moștenirile pe care la rândul său le lasă pe parcursul vieții sale.

Analizând peste 300 de prosoape din fondurile muzeelor zonale, rurale din Republica Moldova, precum și în rezultatul discuțiilor cu informatori, ce au o experiență onorabilă, au fost identificate numeroase mesaje, înscrise pe prosoape. Decorate cu multă măiestrie, utilizând diverse tehnici de țesere, broderie și croșetare, ele transmit mesaje de o mare încărcătură: urări de sănătate, reproduse prin elementele frunzelor de stejar, prin florie de cicoare, vreje, ghinzi, verdele ierbii (cele mai deschise nuanțe simbolizând copilăria, verdele mediu simbolizând tinerețea, iar cromatică graduală spre nuanțe mai intense simbolizând maturitatea și etapa înțelepciunii), prin simboluri ale credinței și de conexiune cu divinitatea. Nelipsite din ornamentica prosoapelor tradiționale sunt liniile diversificate cromatic, reprezentând în opinia unor informatori drumuri drepte dus-întors pe ambele capete ale piesei și semnificând o urare de cale bună în viață, fără încercări, cu sănătate și belșug. Ștergarele / prosoapele tradiționale, la fel ca și alte elemente textile tradiționale, conțin istorii reproduse prin tehnici strămoșești, integrate cu valori spirituale ale neamului, ce trebuie păstrate, salvardate și transmise noilor generații.